

Як зазначає В.Г.Кремень, перехід світової спільноти до інформаційного суспільства ставить нові вимоги до якісної освіти, де пріоритетним вважається не процес накопичення студентом знань і предметних навичок, а вміння вчитися, знаходити необхідну інформацію, самонавчатися впродовж життя [2].

Загалом у сучасних умовах розвитку ринкових відносин, відповідно, потрібні спеціалісти у сфері бухгалтерського обліку із сучасним мисленням, які сміливо можуть використовувати у своїй діяльності останні надбання науки, експериментувати з новими методами обліку господарських процесів.

Висновки. Отже, бухгалтерський облік є важливою навчальною дисципліною в системі вищих навчальних закладів, спрямованою на: оволодіння студентами організаційними й методичними прийомами бухгалтерського обліку господарської та фінансової діяльності підприємств; ознайомлення з фінансовою звітністю й порядком її складання; опанування методики обліку активів, капіталу та зобов'язань, а також витрат і доходів за національними стандартами; вивчення теоретичного й практичного матеріалу на прикладах і завданнях господарюючих суб'єктів.

Подальший розвиток ринкових відносин у народному господарстві України неможливий без підготовки спеціалістів належного рівня. Важливу роль при цьому відіграє вивчення бухгалтерського обліку як економічної науки, що врегульовує відносини у сфері господарської діяльності підприємств, організацій і установ, охоплює всі засоби господарства, джерела їх формування, усі господарські процеси й результати діяльності.

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року зі змінами та доповненнями, згідно із Законом України "Про внесення змін до Конституції України" № 2222-IV. – Х. : Весна, 2007. – 48 с.
2. Кремень В. Г. Нові вимоги до якісної освіти / В. Г. Кремень // Освіта України. – 2006. – № 46. – С. 6–7.
3. Методика навчання бухгалтерського обліку : [підручник] / за ред. О. Ф. Вербило. – К. : Нац. аграр. ун-т, 2003. – 604 с.

Рецензенти:

Березівський П.С. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту організації ім. С.Храпливого Львівського національного аграрного університету;

Костирко І.Г. – доктор економічних наук, професор Львівського національного аграрного університету.

УДК 336.76

ББК 65.26

Галушак В.В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Чортківський інститут підприємництва
і бізнесу ТНЕУ,
Міністерство освіти і науки, молоді
та спорту України,
кафедра фінансів та банківської справи,
48500, м. Чортків, вул. С.Бандери, 46

Анотація. У статті визначено проблеми формування та перспективи розвитку фінансового ринку України. Указано шляхи розв'язання проблемних питань щодо розвитку фінансового простору.

Ключові слова: фінансовий ринок, фінансова система, ринки капіталу, фінансовий простір.

Annotation. The problems of Ukraine's financial market formation and the perspectives of the development are analyzed in this article. It is determined the ways of the problematical questions development concerning the financial expanse maturity.

Key words: financial market, financial system, capital's markets, financial expanse.

Вступ. Для ефективного розвитку національної економіки країни потрібні мобілізація тимчасово вільних грошових коштів населення, суб'єктів господарювання й держави, їх розподіл і перерозподіл на основі попиту та пропозиції між різними галузями економіки. Тому саме фінансовий ринок є тим необхідним інструментом ринкового господарства, за допомогою якого вирішуються всі фінансові, інвестиційні й соціальні питання.

Варто зазначити, що розвиток фінансового ринку значною мірою відображає гнучкість фінансової системи та швидкість, з якою вона може пристосовуватися до змін в економічному й політичному житті країни, а також до різноманітних процесів, що відбуваються за її межами. Зокрема, призначення фінансового ринку полягає в забезпеченні підприємствам належних умов для залучення потрібних коштів і продажу тимчасово вільних ресурсів.

Проблемам розвитку національного фінансового ринку та його інтеграції до світової фінансової системи присвячено роботи О.Герасименка, В.Клименка, В.Корнєєва [5], Д.Лук'яненка, Ю.Макогона, В.Новицького, В.Опаріна [7], В.Степаненка, В.Ящука [11] та ін. Серед наукових досліджень тенденцій формування й перспектив розвитку світового фінансового простору на увагу заслуговують доробки таких авторів, як: Т.Бека, Р.Голдсмита, Дж.Залтмана [2], Р.Кемерона, Р.Левіне [12], Н.Лоайза, В.Максимовича, Ф.Ранверсе, А.Тейлора. Але аналіз публікацій показав, що ці аспекти проблеми є недостатньо висвітленими. При цьому слід зазначити безперервність процесу розвитку фінансових ринків, появи нових інструментів і чинників, що впливають на його функціонування. Саме тому дослідження питання формування та перспектив розвитку національного фінансового ринку є досить актуальним сьогодні й потребує розв'язання в сучасних умовах.

Постановка завдання. Визначити проблемні питання щодо формування фінансового ринку України й обґрунтувати перспективи його розвитку.

Результати. Фінансовий ринок є життєво важливим фундаментом для зростання, розвитку й стабільності національної ринкової економіки. Становлення і розвиток фінансового ринку – ключовий елемент сильного економічного середовища, яке підтримує корпоративні ініціативи, забезпечує фінансування реального сектору економіки через залучення інвестицій, здійснення платежів і перерозподіл капіталів. Як каталізатор економічного зростання фінансовий ринок істотно впливає на забезпечення суверенітету держави та реалізацію її національних інтересів в умовах глобалізаційних процесів [1]. Варто зазначити, що сучасний фінансовий ринок – це винятково складна структура з великою кількістю учасників, які оперують з різноманітними фінансовими інструментами й виконують широкий набір функцій з обслуговування й управління економічними процесами. Тобто це ринок, на якому присутні продавці й покупці та є товар, котрий продається й купується [11].

Зауважимо, що деякі українські автори пропонують поділити фінансовий ринок на ринок капіталів, що охоплює середньо- та довгострокових банківських кредитів, і ринок середньо- та довгострокових цінних паперів, і грошовий ринок, тобто ринок короткострокових кредитів (обліковий, міжбанківський і валютний) і короткострокових цінних паперів. Так, наприклад, на думку Д.Полотенко [8], фінансовий ринок є ринком капіталів, а науковці О.Малютін [6] і В.Базилевич [1] визначають його як поєднання ринку банківських позичок і ринку цінних паперів. У свою чергу, І.Школьник [10] розглядає фінансовий ринок як сферу акумулювання й використання тимчасово вільних коштів через механізм їхнього перерозподілу між власниками та користувачами шляхом прямого контакту чи через посередників. Отже, поняття “фінансовий ринок” є дуже широким, оскільки охоплює не тільки фінансові зв'язки, а й значну кількість форм кредитних відносин. Саме тому, беручи до уваги форми обороту грошових ресурсів на фінансовому ринку, у його складі можна виділити ринок банківських кредитів і ринок

цінних паперів, який становить сукупність відносин цивільно-правового характеру, що опосередковують рух капіталів у формі цінних паперів. Слід зазначити, що ринок цінних паперів доповнює в структурі фінансового ринку ринок банківських кредитів і тісно взаємодіє з ним.

Процеси та тенденції, що супроводжують розвиток світового фінансового ринку, ставлять перед фінансовою системою України кардинально нові завдання й проблеми. Сьогодні український фінансовий ринок можна позиціонувати як ринок, на якому основну масу операцій здійснюють банки. Одним із важливих завдань на сучасному етапі є забезпечення внутрішніх передумов для створення стабільного та конкурентоспроможного національного фінансового ринку, який би забезпечував фінансову безпеку держави в умовах глобалізації.

Слід зазначити, що ринок цінних паперів, як частина фінансового ринку, інтегрує операції щодо випуску й обігу боргових інструментів, інструментів власності, а також їх похідних. Ринок інструментів позики – це виняткова сфера відносин позикового капіталу, тоді як ринок інструментів власності – зона відносин власного капіталу. Ринок похідних інструментів поєднує групу ринкових відносин, пов'язаних з випуском та обігом ф'ючерсів, форвардних контрактів, свопів, опціонів та одночасно взаємодіє в межах фінансового ринку з іншими ринками – валюти, позикових капіталів.

Протягом 2011 року було зареєстровано випуски емісійних цінних паперів на суму 179,17 млрд грн, у тому числі [4]: акцій – 58,16 млрд грн; облігацій підприємств – 35,91 млрд грн; облігацій місцевих позик – 584,50 млн грн; опціонів – 3,44 млн грн; інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів – 75,75 млрд грн; акцій корпоративних інвестиційних фондів – 8,77 млрд грн. Висока активність біржового ринку у 2010–2011 рр. привела до збільшення організованого фондового ринку, частка якого склала 10,74 та 13,16% відповідно від обсягу всіх операцій із цінними паперами на фондовому ринку. У 2011 році найбільшу частку в загальному обсязі зареєстрованих випусків емісійних цінних паперів становили цінні папери ІСІ (інститути спільного інвестування) (47,17%) та акції (32,46%) [4].

Динаміка показників економічного розвитку України, зокрема, і ринку цінних паперів, свідчить про закріплення позитивних тенденцій. Серед головних позитивних змін, які були типові для економіки України в цей період і сформували надійну основу для подальшого зміцнення ринку цінних паперів, а також сприяли відновленню її інвестиційної функції, можна виділити такі: подальше уповільнення споживчої інфляції; зростання індексу промислової продукції [4].

Важливими зовнішніми чинниками, що визначають розвиток фінансового ринку України, виділяють інтеграційний і глобалізаційний. Характер впливу фінансової глобалізації на національну економіку зумовлює вироблення виваженого підходу до регулювання валютно-фінансової сфери й удосконалення механізмів забезпечення економічної безпеки України. Глобалізація вимагає зробити універсальними інвестиційні процеси, уніфікувати механізми й технології функціонування фінансових ринків, а також посилення взаємодії суб'єктів господарювання різних країн на базі єдиних принципів і норм [9].

Необхідно зазначити, що розвиток економіки постійно вимагає мобілізації, розподілу й перерозподілу фінансових ресурсів. Адже саме фінансові ринки забезпечують переливання капіталу з одного сектору економіки в інший відповідно до змін споживчих властивостей товарів, асортименту, ціни, якості та стосовно різних місць економічного простору. У сучасній ринковій економіці фінансовий ринок є найважливішим елементом, що має складну структуру, оперує безліччю товарів і виконує значний набір функцій з управління економічними процесами та їх обслуговування. Зокрема, станом на 31.08.2012 року в Державному реєстрі фінансових установ налічувалося 2 011 од., що демонструє тенденцію до збільшення їхньої кількості (табл. 1).

Державний реєстр фінансових установ [5]

Фінансові установи	Станом на 31.12.2011 р.	Станом на 31.08.2012 р.
Страхові компанії	442	444
Кредитні установи, з них	691	697
кредитні спілки	631	614
інші кредитні установи	78	83
Ломбарди	456	463
Фінансові компанії	251	268
Довірчі товариства	2	2
Недержавні пенсійні фонди	96	97
Адміністратори НПФ	40	39
Інші фінансові установи	1	1
Разом	1979	2011

Адже фінансовий ринок України еволюціонує шляхом модифікації кількісних і якісних характеристик свого розвитку, насамперед шляхом упровадження нових інструментів, операцій і послуг. Разом із наявними проблемами (незадовільні оцінки капіталізації, ліквідності та прозорості, слабкий захист прав власності) спостерігаються очікувані ознаки інституціоналізації ринку: переважання інституційних учасників – інвесторів, кредиторів і реципієнтів капіталу над індивідуальними, що свідчить про зрілість корпоративних (об'єднаних) варіантів розміщення активів і професіональне використання коштів; поширення організованих форм установлення й реалізації фінансових відносин, що означає легітимність та прозорість намірів учасників-контракторів під час здійснення угод [5].

Слід зазначити, що недостатнє висвітлення теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із формуванням та розвитком фінансового ринку та його фондового сегмента, різними напрямками його функціонування, взаємозв'язками й взаємозалежностями, вимагає подальшого реформування нормативно-законодавчої бази й структури органів державного управління фінансовим сектором національної економіки. Разом з тим необхідність надалі вдосконалювати механізм залучення фінансових ресурсів за допомогою фінансових інструментів в Україні зумовлена гострим дефіцитом інвестиційних ресурсів.

Тому вже сьогодні вирішення завдань подальшого розвитку фінансового ринку України є одним із найважливіших пріоритетів довгострокової економічної політики держави. Насамперед потрібно забезпечити підвищення ліквідності ринку фінансових інструментів і привабливість довгострокових інвестицій, розширити перелік операцій і фінансових послуг, що створить умови для ефективного функціонування фінансового ринку як механізму залучення інвестицій у розвиток реального сектору вітчизняної економіки. До розв'язання проблеми подальшого розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг треба підходити системно й з урахуванням світових тенденцій.

Проблема українського фінансового ринку полягає у відсутності в нього фінансових ресурсів для забезпечення інвестиційного попиту з боку реального сектору економіки. Відповідно, вирішення цієї проблеми передбачає створення умов, які б дозволили додатково залучити внутрішні фінансові ресурси, зокрема, заощадження населення та "тіньовий капітал" до інвестиційної діяльності, а також створити привабливі умови для іноземних інвесторів [10].

Саме тому розвиток фінансових ринків вимагає об'єднання зусиль держави та професійних учасників цих ринків для забезпечення необхідного ресурсного потенціалу перетворень і розроблення довгострокової стратегії розвитку фінансового сектору України. Основною метою її діяльності повинно бути:

– створення ефективної системи регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ, зокрема, тих її видів, стосовно яких не існує чіткого та повноцінного законодавчого поля;

– створення стабільного політичного й економічного середовища;

– розроблення концепції створення та діяльності незалежного органу регулювання й нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ. Цей документ має визначати засади створення та діяльності органу регулювання й нагляду, його функції та механізми їх реалізації;

– розроблення й узгодження концепції розвитку законодавчого поля фінансового сектору. Ця концепція має передбачати стратегію розробки та прийняття ряду законопроектів, що регламентують діяльність окремих видів небанківських фінансових установ і доповнюють уже існуючу законодавчу базу з фондового ринку та банківського сектору;

– розроблення та прийняття єдиної стратегії розвитку фінансового сектору України й визначення в її рамках довготермінової програми, спрямованої на створення сприятливих умов для розвитку небанківського фінансового сектору в цілому й окремих видів небанківських фінансових установ зокрема [9].

Ефективне функціонування фінансового ринку в умовах ринкової економіки повинно базуватися на чітко розроблених засадах державного регулювання відносин, що склалися серед його учасників [7]. Тому лібералізація функціонування ринків фінансових послуг передбачає створення умов для більшої самостійності й незалежності від держави її учасників. Особливу увагу необхідно приділити просвітницькій діяльності серед населення України, яка б забезпечила підтримку впроваджуваних заходів населенню та підвищення його інвестиційної активності. Загалом розвиток економіки України повинен супроводжуватися стабільною й ефективною діяльністю фінансового ринку. Саме тому впровадження ефективних реформ у фінансовому секторі є необхідним для економічного зростання.

Однією з найважливіших передумов швидкого розвитку фінансового ринку в Україні є також успішне освоєння досвіду розвинених країн українськими бізнесменами й економістами як на основі вивчення друкованих джерел, прямих контактів і консультацій із зарубіжними фахівцями, так і через обмін кадрами, проходження стажування або навчання у світових фінансових центрах. Це дасть можливість сформувати кваліфіковані кадри бізнесменів і вчених, поширити в Україні вітчизняний та зарубіжний науковий і практичний досвід організації, функціонування й регулювання фінансових ринків [7].

Слід наголосити, що існує зворотний зв'язок між розвитком економічного, технічного, кадрового потенціалу фінансового ринку та рівнем організації власне фінансового ринку. Наявність такого потенціалу визначає рівень розвитку фінансового ринку й, водночас, потреби в подальшій еволюції ринку, зумовлені цільовими установками його суб'єктів – максимізацією капіталу й прибутку, забезпеченням надійності й ліквідності цінних паперів, установлює досить жорсткі критерії добору учасників ринку за капіталами, рівнем техніки й технологій обробки та передавання інформації, кваліфікацією кадрів. Таким чином, розвиток ринку та його економічне, технічне й кадрове забезпечення відбуваються, у цілому, паралельно. Поступові зміни в концентрації капіталу, технічному, науковому й кадровому забезпеченні викликають якісний стрибок у розвитку фінансового ринку. Такий діалектичний зв'язок між передумовами (потенціалом) формування ринку й рівнем його розвитку виявляється на будь-якому етапі еволюції фінансового ринку [5].

Висновки. Отже, фінансовий ринок є важливою складовою ринкової економіки, оскільки саме з його допомогою відбувається розподіл тимчасово вільних фінансових

ресурсів між основними секторами економіки. Але сьогодні існує багато невирішених проблем у сфері функціонування фінансового ринку як теоретичного, так і практичного характеру. Від ефективності їх вирішення залежить подальший розвиток вітчизняного фінансового сектору. Адже наявність фінансового ринку та фінансових інститутів, що забезпечують його функціонування, допомагає мобілізувати великий обсяг заощажень, що є необхідним для розширеного відтворення.

1. Базилевич В. Д. Розвиток фінансового ринку в сучасних умовах / В. Д. Базилевич // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 5–12.
2. Залтман Дж. Как мыслят потребители / Дж. Залтман. – С. Пб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2005. – 224 с.
3. Звіт про роботу Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України за 2010, 2011, 2012 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dfr.gov.ua>.
4. Звітність Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2010 – I півріччя 2012 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.ssmc.gov>.
5. Корнеєв В. Еволюція і перспективи фінансового ринку України / В. Корнеєв // Економіка України. – 2007. – № 9. – С. 21–29.
6. Малютін О. К. Оцінка фінансового сектору та його значення в економічному розвитку України / О. К. Малютін // Фінанси України. – 2010. – № 3. – С. 92–100.
7. Опарін В. М. Фінанси: загальна теорія : [навч. посіб.] / В. М. Опарін. – [2-ге вид., допов. і переробл.]. – К. : КНЕУ, 2008. – 240 с.
8. Полотенко Д. В. Банківська система України в умовах функціонування іноземних банків / Д. В. Полотенко // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 91–94.
9. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2015 року: Проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ufin.com.ua/konceptia.
10. Школьник І. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку : [монографія] / І. О. Школьник. – Суми : ВВП “Мрія-1” ЛТД, УАБС НБУ, 2008. – 348 с.
11. Яшук В. В. Ринки фінансових послуг як складова системи економічного розвитку / В. В. Яшук // Фінанси України. – 2010. – № 1. – С. 115–121.
12. Levine R. Financial Intermediation and Growth: Causality and Causes / Levine R., Loayza N., Beck T. // Journal of Monetary Economics. – 2000. – № 1. – P. 31–77.

Рецензенти:

Десятнюк О.М. – доктор економічних наук, професор, в. о. завідувача кафедри фінансів та банківської справи Чортківського інституту підприємництва і бізнесу ТНЕУ;

Кульчицька Н.С. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та банківської справи Чортківського інституту підприємництва і бізнесу ТНЕУ.

УДК 331.5
ББК 65.24

Барчук В.П.

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ПРИКАРПАТТЯ**

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
кафедра теоретичної та прикладної економіки,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 82,
тел.: 596003

Анотація. У статті розглянуто особливості розвитку та використання трудового потенціалу Прикарпаття. Здійснено аналіз його використання в ключових видах економічної діяльності, окреслено заходи для покращення соціально-економічної ситуації в регіоні.

Ключові слова: трудовий потенціал Прикарпаття, якісні та кількісні характеристики, розвиток трудового потенціалу регіону, використання трудового потенціалу, види економічної діяльності.